

Spotvogel

Waarom wacht de slager?

Het vierde nummer van het tijdschrift *Drentse vogels* (1991) bevat een aardig artikel over het voedsel van de Klapekster *Lanius excubitor*, waarin de auteur Willem van Manen terloops opmerkt dat de wetenschappelijke naam van deze klauwier "wachterende slager" betekent. Ik ben een achterdochtig wezen en daarom heb ik het nagezocht in het *Beknopt Latijns-Nederlands Woordenboek* (12e druk, 1970) door Muller en Renkema, en Van Manen heeft gelijk: de Klapekster heet in het Latijn wachtende slager. "*Lanius*" is vleeshouwer, maar waarom "*excubitor*", waarom wacht hij?

Zelf bedenken leek me moeilijk en daarom ging ik te rade bij de Amerikaan John K. Terres, oud-hoofdredacteur van *Audubon Magazine* en geheel alleen verantwoordelijk voor de 1110 groot formaat bladzijden van *The Audubon Society Encyclopedia of North American Birds* (4e editie, 6e druk, 1987), die op bladzijde 821 vermeldt dat de Latijnse naam is gegeven door Linnaeus, die wilde suggereren dat het gekrijs van de Klapekster kleine vogels waarschuwt voor de aanwezigheid van een roofvogel. Terres gaat dus uit van een iets andere vertaling van het Latijn: waakzame slager - "watchful butcher". Leuk om te weten, maar het spreekwoord luidt niet voor niets "liegen dat het gedrukt staat" en daarom trok ik het nog even na in een ander boek.

A.F. Gotch in zijn *Birds - Their Latin Names Explained* (1981) schrijft op bladzijde 245 dat de naam slaat op het feit dat de vogel als een wachter op een paaltje of in een boom zit om uit te kijken naar prooi, of naar een indringer in zijn territorium. Deze verklaring lijkt op de bovenstaande, maar is toch niet hetzelfde. Toch nog even verder kijken dus.

In een recent boek van de heer James A. Jobling, *A Dictionary of Scientific Bird Names* (1991) schrijft deze op bladzijde 84 dat de Klapekster zijn wetenschappelijke naam kreeg omdat valkeniers hem gebruikten als wachter (dit is: lokvogel) bij het vangen van wilde valken. Een goede verklaring, maar wel geheel anders dan de twee voorgaande.

Er bestaat ook een Nederlands boek waarin we dit soort informatie kunnen vinden: *Beteekenis en Etymologie van de Wetenschappelijke Namen der Nederlandsche Vogels* door Coomans de Ruiter, van Heurn en Kraak (1948). Coomans de Ruiter begon aan dit werk toen hij zich tijdens de Tweede Wereldoorlog in een Japans concentratiekamp bevond, samen met "een groot aantal katholieke geestelijken en leeraren van het Groot Seminarie", die allemaal de klassieke talen goed beheersten, uiteraard. Op bladzijde 27 wordt vermeld dat 'excubitor' wachthouder betekent, "nl. bij het vangen van roofvogels voor de valkenjacht!". Dezelfde verklaring dus als Jobling.

Wat, of wie, moeten we nu geloven? Het zou natuurlijk het beste zijn om gewoon de *Systema Naturae* van Linnaeus te raadplegen, het achttiende-eeuwse werk dat de bron is van de moderne zoölogische naamgeving, maar dat heb ik niet zo bij de hand en bovendien zou dit stukje er overbodig van worden. Echter, Coomans de Ruiter geeft onder "Geraadpleegde Literatuur" de *Systema Naturae*, zodat we kunnen aannemen dat zijn verklaring de juiste is.

Er wordt veel onzin geschreven over vogels, ook in zeer betrouwbaar uitzijnde boeken.